

Baltagul

de M. Sadoveanu

În literatura română, Mihail Sadoveanu reprezintă povestitorul prin excelență. Opera sa amplă este un elogiu al istoriei glorioase a românilor, al frumuseții naturii, al sufletului complex al românului și al eternității satului românesc. Autorul a avut o activitate prolifică, cu peste o sută de volume publicate, dintre care se remarcă: ”Hanu Ancuței”, ”Creanga de aur”, ”Frații Jderi”, ”Zodia cancerului” etc.

Romanul “Baltagul” a apărut în 1930 și a fost scris în doar câteva zile, constituind, în creația sadoveniană, un punct de echilibru în ceea ce privește tematica, compoziția și limba folosită.

Romanul “Baltagul” este unul interbelic, tradițional, inițiativ, mitic, de dragoste, polițist.

Tematica romanului este formată din viața satului românesc de la munte, la începutul secolului al XX-lea; transhumanța; căutările Vitoriei în vederea descoperirii adevărului și pedepsirii ucigașilor soțului; rânduiala (ordine de veacuri a lucrurilor, lege nescrisă); legătura dintre om și univers.

Titlul simbolic denumește unealta specifică oierilor, o secure cu două tăișuri având și rol de armă justițiară. Experimentele prin care trebuie să treacă Gheorghiușă sunt necesare inițierii lui și îl vor transforma în “purtător de baltag” (demn urmaș al tatalui sau).

Structura este alcătuită din două planuri narrative: lumea muntenilor, cu specificul ei, și căutările Vitoriei.

Motoul :”Stăpâne, stăpâne/ mai cheamă ș-un câne” face trimitere la mitul “Mioriței”. Romanul debutează cu o poveste sociogonică despre nașterea popoarelor pe care Nechifor obișnuia să o spună pe la nunți și botezuri. Această poveste, o adevărată sociogonie mitică, constituie incipitul romanului. Romanul are șaisprezece capitole structurate în trei părți.

Prima parte (capitolele unu-șase) este una expozitivă, dominată de tensiunea așteptării, a incertitudinii, a consultărilor. Cunoaștem satul de la munte cu toate caracteristicile sale, însă se schitează și trasaturile Vitoriei Lipan. Aceasta își așteaptă soțul plecat de prea mult timp la Dorna să cumpere oi, însă văzând că așteptarea se prelungește, convingerea că Nechifor nu mai era în viață începe să se instaleze în sufletul femeii. Vitoria se hotărăște să plece în căutarea lui împreună cu fiul ei, Gheorghiușă. Pentru plecare, ea face o serie de pregătiri gospodărești, dar și spirituale.

Partea a doua (capitolele șapte-treisprezece) este liniară, mai simplă, prezintă drumul parcurs de Vitoria și Gheorghiușă, până în momentul descoperirii adevărului. Sunt prezentate momentele capital ale vieții omului, botezul, nunta, înmormântarea, cu toate datinile fixate parcă de veacuri.

Partea a treia (capitolele paisprezece-șaisprezece) este una dramatică, în care dominantă este săvârșirea actului justițiar, pe baza normelor morale ale poporului și cu respectarea datinilor acestuia.

Baltagul este un roman mitic prin următoarele caracteristici: inspirația din *Miorita* (motoul, tema transhumanței, schema epică a romanului în care pățania lui

Nechifor seamănă cu cea a ciobanului mioritic). De asemenea, animalul năzdrăvan din balada este înlocuit cu câinele Lupu. Se observă, în plus, o asemănare izbitoare între subiectul romanului și mitul lui Isis și Osiris. Osiris, împăratul Egiptului, este omorat de fratele sau invidios, iar Isis îi caută rămășițele pe Nil ajutată de fiii sau Horus și Anubis. Totemul, o unealtă sau animal cu funcții magice, având un rol protector (baltag) este o altă referință mitologică a romanului.

Legătura muntenilor cu natura este una de veacuri, de la începutul timpurilor, deoarece "locuitorii aceștia de sub brad" se ghidează după ritmurile acesteia. În momentul în care i se va face pomenirea lui Nechifor, natura se va umple de frunze verzi, dar vor fi alte frunze, nu acelea din momentul morții sale, semn că natura și-a reluat ciclul de existență, așa cum se întâmplă și cu oamenii (Gheorghiuță îi luase locul tatalui). Credința și superstițiile sunt specific acestor oameni: visul în care soțul Vitoriei trece călare peste o apă neagră cu spatele întors spre ea, cocoșul care s-a întors cu secera cozii spre focul din horn și cu pliscul spre poartă.

Baltagul este un roman *initiațic*. Gheorghiuță este format pentru a-i putea lua locul tatălui în fruntea gospodăriei. Inițierea sa, forțată de împrejurări, are mai multe trepte, iar punctul culminant al acesteia este considerat acel moment în care Vitoria îl lasă noaptea în râpă, să vegheze rămășițele tatalui. Deși este cuprins de frică, baiatul se îmbărbatează și trece cu brio peste acest moment. În cazul Vitoriei, are loc o inițiere în lumea orașului, a civilizației, care nu corespunde însă orizontului său de așteptare.

Baltagul este un roman polițist, deoarece Vitoria realizează propria anchetă, superioară anchetei autorităților. Schema romanului este una polițistă.

Batagul este un roman monografic: prezentarea satului românesc, atât în aspectele sale de viață obișnuită, când oamenii preîntâmpină iarna, își pregătesc gospodăriile, cât și în momentele deosebite, speciale sau dramatice.

Personajul Vitoria "purtător de victorie" este un reprezentant tipic al unei comunități arhaice, ce se ghidează după datini, legi nescrise și după randuială. Căutările sale înațăptuiesc datoria și restabilesc echilibrul cosmic prin alinarea adusă sufletului celui mort. În lumea patriarhală a satului de la munte, în care evenimentele vieții se desfășoară lent, Vitoria apare ca un personaj neclintit în hotărârile sale, atât legate de propria familie, cât și de ancheta pe care o face pentru a-și găsi soțul. Ea aparține altei lumi, foarte îndepărtată pentru noi, e un fel de *Hamlet feminin* care face dreptate.

Portretul lui Nechifor Lipan (personajul absent), se construiește prin rememorare, prin reprezentări onirice, el ramânând în viziunea Vitoriei un bărbat frumos, tandru, ocrotitor, în timp ce pentru ceilalți este un om petrecăreț, iubitor de vin și mult prea încrezător în străini. Astfel, imaginea sa este a unui cioban mioritic, capabil să strabată potecile de munte fără frică, cam încrezător în oameni, motiv pentru care își pierde viața.

Limbajul lui Sadoveanu cuprinde rotirea domoala a potecilor de munte, fiind de o solemnitate gravă și având o notă populară fabuloasă.

El amintește de un început de lume, de o civilizație străveche în care legile morale guvernau universul.